

Petit vocabulari del camp de Tarragona

El present vocabulari comprèn no solament paraules pròpies i característiques de la part del Camp de Tarragona que ha servit per a la seva confecció, sinó un cert nombre de paraules que tot i figurant dintre del lèxic general de totes les terres de parla catalana o d'un gran segment d'aquest domini lingüístic, han pres en aquesta part del Camp una significació o un matís de significació diferent, i de més a més paraules que tot i tenint la mateixa significació general, ofereixen una pronúncia distinta.

Els pobles el lèxic dels quals és registrat en el nostre petit vocabulari, són els que es troben en la faixa de territori compresa entre Reus, el riu Francolí, Valls i la serra, o siguin, Vallmoll, Perafort, Raurell, Milà, Masó, Vilallonga, Morell, Pobla de Ma-fumet, Constantí i Tarragona, això és, la part extrema oriental del Camp.

Aquest petit vocabulari representa una part mínima del tresor lèxic que s'estoja en el dialecte del Camp, i en la seva publicació preguem que els nostres llegidors vegin solament un modest assaig i un estímul per a tots aquells coneixedors d'aquest dialecte que podrien contribuir al seu estudi.

abragir [əbrɛjɪ] : voltar una
soca d'arbre amb els braços.
aclucá's [ɛklukás] : ho diuen de
les cames quan defalleixen.
agressot [əgrɛsɔt]. V. *begot*.
aigüera [ɛigwɛrɛ] : rec.
aixartell [ɛɛrtɛl] : mena d'ai-
xada petita per a fer herba.

alada [ɛladɛ] : formiga amb
ales.
aladó [ɛlədɔ], dim. d'*alada*.
almosta [ɛlmɔstɛ] : ambosta,
ço que cap en les dues mans.
alls de bruixa [áledɛbrúɲɛ] :
semblant a l'all comú amb
un sol gra gros i fa llavor

- per dalt i per baix. Cp. *calabruixa*.
- amares* [əməɾes] : pòsit del vi.
- àmbit* [àmbit] : espai. Ex. : aquesta casa té uns *àmbits* molt grans.
- antosta* [əntòstə] : espècie de marge o paret per a aturar l'aigua i que es fa de glevs, terra, etc.
- aqueix* [əkèiɛ] : éste, ése.
- arada de costat* [dəkustát] : l'arada d'un sol braç. — *arada pollegana* [puləgáne] : la de dos braços.
- arpis* [árpis] : forca de ferro de dues dents per a girar la terra.
- arquillos* [ərkílus] : els arcs de fusta per a sostenir la vela del carro.
- asmari* [əzmári] : armari.
- asmat* [əzmát] : espantat. Ex.: vam quedar *asmats*.
- assoll* [əsól] : cort de garrins.
- averia* [əvəriɛ] : bèstia de càrrega.
- Au!* : exclamació en la frase de salutació quan s'entra en una casa : *Au* Maria Puríssima!
- auai!* [əwái] : exclamació de dolor físic.
- aubac* [əubák] : terra a la part d'ombra.
- aubat* [əubát] : albat, enterrament de nen petit; dim. : *aubatet* [əubətét].
- aumosta* [əumòstə] : ambosta.
- aurri* [áurri], alguna vegada per *arri!*
- bacó* : porc, garrí.
- bagatzem* [bəgədzəm] : magatzem.
- balbé* [bəlbé] (fer—), per fer malbé.
- banyarriquer* [bəiɲɛrikɛ] : escarabat que porta una banya.
- barbarroig* [bárberɔi] : ocell que té el coll roig.
- barriguera* [bəɾigɛrɛ] : la corretja que passa per sota la panxa dels animals de càrrega.
- basa* [bázɛ] : partida en el joc de bales. Ex. : tenim de jugar tres *bases*.
- bassí* [bəsi] : orinal.
- bàssia* [bəsiɛ] : menjadora del bestiar cavallar.
- batedores* [bətədɔres] : les lloses inclinades del safaretx, on piquen la roba que renten.
- bau* [báu] : balb. Ex. : quedà's *bau*.
- bavor* [bəvɔ] : xafogor.
- becada* [bəkáde] : becaina.
- becanya* [bəkáɲɛ] per becaina.
- begot* [bəgót] : raïm escadusser que queda després de vermar.
- benya* [bəiɲɛ] per beina.
- berga, bergues* [bərgɛ, bɛrgɛs] : eina per a aixafar el cànem.
- V. *bregadores*.

bergadora [bergədòrɛ]. V. *bergadores*.

bernat [bɛrnát] : barra de fusta o ferro horitzontal que serveix per a barrar portes i finestres.

besllaurar [bɛzlɔrá] : llaurar diagonalment o perpendicularment als solcs primers.

betlleroles [bɛllɛròlɛs] : escarabats que es crien a les cuines.

betllofa [bɛllófɛ] : mentida.

bigues [bigɛs] : les més grosses que sostenen el teulat. Cp. *cabirons*.

biret [birɛt] : be.

blair [blɛɪ] : escalfar molt, cremar. Ex. : fa un sol que *blaeix*.

bocar [buká] : volcar.

bògit [bóijit] : pal que es planta en terra per a llaurar en cèrcol.

bolangera [bulɛnjérɛ] : ball de les bruixes.

bolva [bólɔvɛ] : les fulles que abriguen l'espiga del moresc; — floc, copo.

bolló [bóló] : boll, la pols de la palla.

bordanyes [burdánɛs] : veces per als coloms.

borra [bórɛ] : residu del cànem després de bergat.

bos [bɔs]. V. *civadera*.

bosses [busɛt] : bosseta de corretja o llata per a privar a

l'animal de menjar mentre treballa.

botja [bójjɛ] : herba dolenta de les vinyes.

bovanagues [buvenágɛs] : herba dolenta de les vinyes.

braó de pa [brɛwóɔpá] : molla de pa desfet en aigua bullida.

bregadores [brɛgədòrɛs] : aparell per a triturar el cànem i que té la forma de cilindre. V. *bregues*.

bregues [bréɛs]. V. *bregadores*.

brinca [brínkɛ] : tija de l'espiga, la part del tronc des de l'arrencada fins al peu de l'espiga.

brisa [brízɛ] : residu del raïm un cop extret el most.

bromir [brumɪ] : brunzir. Ex.: Com ha *bromit* la bassetja!

brou [bróɥ] : suc que resulta de bullir les botifarres.

brou de pa [bróɥɔɔpá] : pa bullit.

bufafocs [búfɛfóks] : ventall per a atiar el foc en la llar.

bufolles [bufólɛs] : bombolles a la pell de resultes d'una cremada.

bunya [búɥɥɛ] : excrement de bou.

cabeçó [kɛɓɛsó] : guarniment del cap de les bèsties de càrrega.

cabirons [kəbirɔ̃ns] : les bigues més petites que són traveseres amb les bigues.

cadell [kədɛl] : insecte com una cigala grossa.

calabruixa [kələbruixə]. V. *alls de bruixa*.

calcida [kəlsidə] : herba punxosa.

calcilles [kəlsilɛs] : mitges sense peu.

calçons [kəlsɔ̃ns] : mitges de cuir que usaven antigament els pagesos.

calitxos [kəlitéus] : herba dolenta amb les arrels dobles i blanques.

camí [kəmi] : vegada. Ex. : hi he anat tres camins.

canvi [kəmvi] : canvi.

canyó [kəɲó] : garganta.

capellada [kəpɛladə] : el davant de l'espardenya.

cappadre [kəppádrɛ] : brot principal dels arbres i plantes.

capsalets [kəpsɛlɛts] del davant i del darrera : les dues peces que van als dos caps de la solera del carro.

caragol [kəɾɛgult] : tupinet petit.

caramuixa [kəɾəmúixə] : la part llenyosa del canem.

cardots [kərdɔts] : escardots.

carrega someres [kəɾɛgɛsuméɾɛs] : mena de raïm.

carrillades [kəɾiládes] : roderes de carro.

cartoixà [kərtuixá] : mena de raïm.

carxot [kəɾéɔt] : clatellot.

casal [kəzál] : dipòsit per a gra, fet gairebé sempre d'obra.

cascabellito [kəskəbɛlítu] : mena de pruna petita.

cascarejar [kəskəɾejá] : escataïnar la gallina.

cavallet [kəvɛlét] : anella per on passen els estenallers de l'arada.

civader [sivɛdɛ] : bossa blanca on els homes porten el menjar quan van al defora; morralet de les bèsties de càrrega.

civadera [sivɛdɛɾɛ] : civader gran.

còbit [kòbit] : ocell blanc i negre que fa niu sota d'un terrós.

coït i coïc [kuit i kuik] : mosquit.

coll serró [kòlsɛrɔ̃] (*portar a—*): portar a coll i be.

collar [kulá] : guarniment del coll de les bèsties de càrrega.

collir [kult] : agafar una cosa penjada, en l'aire. Ex. : *collir* la fruita.

contell [kuntɛl] : ganivet.

cordera [kurdéɾɛ] : corder femella.

cos [kɔs] : cadàver, persona morta. Ex. : en set anys

a casa hi ha hagut tres
cossos.
costelles [kustélɛs] : les dues ban-
nyetes de fusta que surten
per dalt del collar dels ani-
mals.
cotxa [kòtɛɕ] : ocell semblant
al cuarroja.
còubic [kòubik]. V. còbit.
creixut [krɛjɛút] : part. pas. de
créixer.
cremallers [krɛmɛlɛs] : cala-
màstecs.
crespell [krɛspɛl] : la flor del
caldo, la capa greixosa que
puja al damunt.
créixens [krɛjɛɛns] : créixems.
crospinell [kruspinɛl] : herba
de curander, com una ba-
joca plena de saba.
clàvia [kláviɛ] : travessar de
ferro per a sostenir la roda
al botó.
claus [kláus] : ullals.
clénxels [klɛnɛɛls] : créixems.
 Cp. *créixens*.
cuarroja serralenca [kúɛrɔijɛ
sɛrɛlɛnɛkɛ] : ocell que té el
pit ple de piquets de colors.
cucala [kukálɛ] : ésser fantàs-
tic que vigila pels carrers
per a surrar al qui treu el
cap per la finestra.
cugoma [kugómɛ] : bolet cen-
drós fosc, sense mucositat.
cullerot [kulɛrɔt] : cullera gro-
sa quasi plana.
cunya [kúinɛ] : per cuina.

curra [kúɾɛ] : cilindre de pedra
posat dintre d'un marc de
fusta per a esmenussar la
palla del blat i estovar-la.

deixir [dɛjɛɕ] : deixar.
dental [dɛntál] : peça de fusta
o ferro que encaixa la rella
amb l'arada.
diable [diábbɛ] : cilindre de
fusta amb pues per a batre.
desencoblar [dɛɛɛnɛkublá] : des-
ordenar. Ex. : *desencobla*
les cartes!
donar un tirant a la roda del
carro : estrènyer-la.
doble [dòbbɛ] : gruixut.

eixenguer [ɛɛɛngɛ] : corda o
corretja que va lligada a la
cameta de l'arada perquè
l'animal estiri per igual pels
dos costats.
egzabara [ɛgzɛbáɾɛ] : pita.
embrolla [ɛmbrólɛ] : enredo,
trampa en el joc.
empiuladura [ɛmpiulɛdúɾɛ] : el
nus que resulta d'empíular
dues cordes.
empíular [ɛmpiulá] : juntar
dues cordes pels caps en-
trenusant els fils de l'una
amb els de l'altra.
empolistrà's [ɛmpulistrás] : em-
polainar-se.
emporquit [ɛmpurkít] : em-
brutit.
empostissat [ɛmpustísát] : les

fustes planes que van dintre el carro on descansen les portadores de la verema.
encoblar [eñkubblá] : emparellar.
enforquillat [eñfurkilát] : l'espai entre els dos braços de l'arada pollegana.
enforrellat [eñfurēllát] : forrellat.
enjuguescat [eñjugeskát] : enjogassat.
enllacat [eñlækát] : la terra on s'ha posat llac.
ensofrí [eñsufri], pl. *ensofrins* : ble ensofrat doblegat per a cremar la bóta, lluet.
ensolcida [eñsulśidē] : despreniment de terres.
envà [eñvā] : tabique; — *de cantell* [dēkēntēl] : quan les rajoles són posades verticalment; — *de pla* [dēplā] : quan les rajoles són posades planes.
envant [eñvāñ] : avant.
enxumania [eñcumeñiē] : xemeneia.
enya [ēiñē] per eina.
enyives [eñiñēs] : genives. Cp. *ginyives*.
esbolvar [ēzbulvā] : treure les fulles que abriguen les espigues del moresc.
escabellat (*anar* —) [eskēbēlāt] : anar sense barret, sense res al cap.
escala [eskālē] del carro : la

part que queda del carro sense rodes ni baranes; els braços i el fons del carro.
escanyotar [eskēñutá] : arrencar la canya d'un camp.
escarcer [eskērsē] : impar, senar. Ex. : parells i *escarcers*.
escarpell [eskērpēl] : la part de la podadora i altres eines de pagès que es troba en la banda oposada al ferro principal.
esclopet [esklupeť] : mena de didals de fusta que usen els segadors per agafar les brinques de blat.
escoda [eskōdē] : bastó de dues puntes, més petit que el pic per a foradar; l'usen els minadors.
esgramar [ēzgremā] : treure l'agram d'un camp.
esmonyir [ēzmuñi] : collir les olives de l'arbre.
espardenya barcelonina : la de dues vetes; en alguns pobles la de cinc toms i veta negra.
espardenya tarragonina : la de cinc toms, amb la punta blanca i les vetes negres.
espardenya sencera : la de set toms que tapa tota la mitja.
espenta [espēntē] : empenta.
espiga [ēspíge] : el braç de l'arada de costat on va enganxat l'animal.

esquiú [eskíu] : agre, chillón.

Ex. : quina veu més *esquiva*!

esquivà's [eskivás] : persistir en tenir raó cridant. Ex. : encara *s'esquiva*; molta raó deu tindre.

estenallers [estɛnɛlɛs] : les clavilles que subjecten la rella a la cameta de l'arada.

estral [estrál] per destràl.

estrès [estrɛs] (les —) : les campanades senyal de missa.

estuva [estúvɛ] : bany que donen a les bótes amb algun líquid bollit per a preparar-la per la millor conservació del vi.

falandró [fɛlɛndrɔ] : cercol de ferro pla que posen al voltant del botó de les rodes de carro i serveix també per jugar les criatures.

falçó [fɛlsɔ] : falç petita per a tallar els raïms.

farmacot [fɛrmɛkɔt] : mot despectiu, estúpid, tonto.

fenal [fɛnál] : fenc. V. *fenàs*.

fenàs [fɛnás] : fenc. V. *fenal*.

fenya [fɛivɛ] per feina.

fer-hi [fɛi] : estimar, en llençatge infantil. Ex. : Que m'hi fas? — No t'hi faig : Que m'estimes? — No t'estimo.

ferros [fɛrus] : aparell de ferro de tres peus per a sostenir l'olla a la llar.

fes [fɛs] : aixada grossa per a fer clots per a ceps, arbres, &c.

fetjó [fɛʃʃɔ] : bolet com un ronyonet de conill i sense mànec.

figues; *sajoles* [sɛʃólɛs]; *de bacó* [dɛbɛkɔ]; *coll de dama* [kólɔdádame]; *imperials* [imperiáls] d'acre [dákɛ]; *de tres fan carga* [dɛtrɛsʃɛnkáɾɛ].

fil d'encordar [ɛnkurdá], el que usen els espadenyers per a fer els talons.

fil d'atravessar [ɛtrɛvɛsá], el que usen els espadenyers per a posar de través amb el d'encordar.

fil de cloure [klóurɛ] : el que usen els espadenyers per a fer les vores.

fiola [fiólɛ] : brins del blat que surten al voltant del cappadre o bri principal.

flaguta [flɛgútɛ] : la flauta que toquen perpendicular a la boca i amb llengüeta; flauta per a les criatures.

flauta [fláutɛ] : la que toquen paral·lelament a la boca i amb forat.

flor de Corpus [flɔdɛkɔɾpus], siempreviva, la tiren al pas de la professó de Corpus.

floro [flɔru] : gas per a treure taques.

foc [fɔk] : llar, casa. Ex. : en

aquest poble hi ha dos cents focs.

follet [fulét] : geni qui, segons creència popular, renta els plats i neteja la casa quan les dones han deixat de fer-ho i les surra al llit.

forçat [furkát]. Vegi's *enforçat*.

forner [furné] : bolet molt gros, blanc del damunt.

formiga [furníge] : formiga.

formiga cavall o *boja* [furníge kevál, bóijé] : formiga més grossa que l'ordinària amb les potes molt altes.

forquilla [furkíle] : peça de ferro en forma de forquilla per a sostenir la paella.

fossar [fusá] : cementiri.

fredolíc [fredulík] : bolet petit, negrós.

fuell [fuél] : eje, fusell del carro.

fumera [fumé] : xemeneia.

furga [fúrgé] : la baqueta de l'escopeta.

futa [fúte] : ocell cendrós fosc, que va per les mates.

gafarró [gefəfə] : ocell que menja les figues.

galitges [geltíjjes] : galteres, malaltia.

galleta [geléte] : galleda.

garba vigatana [gárbəbigetáne] : la que té les gavelles posades totes en el mateix sentit.

garba grossa [gárbəgrəse] : la que té capiculades les gavelles.

gargalló [gərgəlò] : garganta.

gargamelló [gərgeməlò] : garga-mella.

gastament [gestəmén] : mal part.

gastà's [gestás] : malparir.

gavella [gevélé] : conjunt de manades de blat.

giner [jiné] per gener.

ginques [jínkes]. V. *sempeques*.

ginyives [jintives] : genives. Cp. *enyives*.

gleva [gléve] : terra amb arrels.

golfo [gólfo] : el ferro que enllaça la porta amb la paret, gozne.

goret [gurét] : també adjectiu. Ex. : aqueix camp lo tinc *goret*.

gorrinets [gurrinets] : cuques que s'encongeixen formant una pilota. V. *pasteretes*.

granatxa [grənáté] : mena de raïm.

grapes [grápes] : mena d'arpis amb tres dents de ferro rodones per a girar els fems.

gromet [grumét] : mena de raïm.

guerxo [gérteu] : borni. (Nota. No tenen paraula per designar el qui mira malament.)

guetim [gɛtɪm] : cada un dels raïmets en què es descompon un raïm. El cep té raïms; els raïms tenen *guetims*; els *guetims* tenen grans.

gutxo [gúɛu] : porc, garri.

hau-me això [áyɪɲɛ] : despenja'm, agafa'm, acosta'm això.

herbafam [ɛrbɛfám], mala herba.

herba prima [ɛrbɛprímɛ], medicinal per a fer orinar.

Jesús [jɛzús] : les beceroles.

Ex. : passar el *Jesús*.

llac [lak] : capa de fang que la riuada deixa en les terres de conreu.

llangost [lɛngósti] : langosta, saltamontes.

llangosta [lɛngóstiɛ] : langosta, saltamontes, més gran que el *llangost*.

llapitera [lɛpitɛɾɛ] : llapidera.

llata [látɛ] : làmina de fusta; trena d'espart; el cànem que usen els espartenyers per a fer la sola.

lletres [lɛtrɛɾɛs] : herba que té saba com a llet.

lleva [lévɛ] : la barra de ferro vertical que subjecta la porta a terra.

llévens [lévɛns] : les dues cadenes que aguanten l'olla

per les anses i pengen dels calamàstecs.

llindar [lindá] : la peça de fusta que va el damunt de les finestres.

llomà's [lumás] : sufrir de lumbago.

llomat [lumát] (estar —) : sufrir de lumbago.

llongues [lɔngɛs] : riendas.

lloses [lɔzɛs] : parany per agafar ocells; mitja rajola per agafar ocells.

lluc, lluet [luk, lukɛt] : branca que surt al peu de l'arbre i serveix per a plantar un altre arbre; nus d'un arbre que assenyala el lloc on s'ha tallat una branca.
V. *ensofrí*.

lluier [luɛ] : ocell una mica més gros que la cadenera.

mà (ser a —) [sɛmá] : tocar a un en un torn. Ex. : soc a mà.

macabeu [mɛkɛbéu], mena de raïm.

malacat [mɛləkát] : el pal que es planta en terra per a llaurar en cercol. V. *bògit*.

malmirros [málmirós] (anar —) : no trobar-se bé.

manada : totes les brinques que pot agafar d'una vega da la mà del segador.

managrer [mɛnɛgrɛ] per magraner.

màniga [mánigə] : parany, trampa. Ex. : li han preparat una màniga.

mansella [mənsɛlə] : mena de raïm.

marfull [mərfúl] : mosquit (Sarral).

margall [mərgál] : planta tendra que es fa entre els blats.

marts [marts] per març.

megzines [mekzínɛs] : veneno.

melques [mɛlkɛs] : mala herba que creix als secans.

mestiguera [məstegéɾə] : herba peluda com la xicòria.

micero [miseru] : pícaro, muri, que la sap llarga. Ho diuen principalment dels nois.

mixó [mieɔ] : ocell.

mànic [mánik] : mango.

moresc [murɛsk] : blat de moro.

morret d'ovella [murɛddɛvɛlə].

V. *fredolic*.

mosca saballonera [mɔskɛsɛbɛ-lunɛɾə] : mena de mosca grossa.

mosca de ganxet [mɔskɛdɛgɛv-ɛt] : mosca d'ase comuna.

mota [mɔtɛ] : grup de plantes de la mateixa espècie.

motxa [mɔɛɛ] : la cabra que no té banyes.

mucosa [mukɔzɛ] : bolet cendrós fosc.

mugueró [muɟerɔ] : mugró.

murró [murɔ] : herba petita.

múrtera [múrterɛ] : murtra.

museta [muzɛtɛ] : peu de ferro per a l'olla.

naixut [nɛiɛút] part. pas. de néixer.

naltrus [náltrus] : nosaltres.

nantrus [nántrus] : nosaltres.

nespres [nɛsprɛs] : fem., les d'hivern, de color fosc.

nespres capons [nɛsprɛs kɛ-póns] : masc., nespres grocs, nísperos.

norris [nɔrɪs] : gandul, mandrós.

obiol [ɛubiɔl] : menjadora per a les gallines.

òbit [óbit] : rec o canal de fusta per a conduir l'aigua.

ollà [olá] : crit de carreter per a fer anar l'animal cap a un costat.

ollaó [ólao] : crit de carreter per a fer anar l'animal cap a la dreta.

ooxque [óókɛ] : crit de carreter per a fer anar l'animal cap a l'esquerra.

orenga [ɛurɛngɛ]. Dita popular:

Si vols que la mort te prenga, dóna-li un brotet d'*orenga*.

Si vols que et prengui la mort d'*orenga* dóna-li un brot.

pallol [pɛyɔl] : dipòsit per a gra.

panical [pənikál] : planta espinosa.

panteixar [pəntɛjɔ́] : pantejar.

papafiga [pəpəfɪgɛ] : ocell que va a les figueres.

paparres [pəpáɾɛs] : bestioles que porten els gossos.

pàssera [pásɛɾɛ] : ocell com una merla que es posa a les ruïnes.

pasteretes [pəstɛɾɛtɛs]. V. *gorrinets*.

pebràs [pəbrás] : bolet macís, blanquinós.

pebricat [pəbríkát] : boig. V. *pervericat*.

pelleroja [pɛlɛrɔ́jɛ] : la pell del raïm.

peques. V. *sempeques*.

pervericat [pɛɾbɛríkát] : boig. V. *pebricat*.

pic [pik] : bastó amb dues puntes a cada cap per a fer clots.

pic [pik] : vegada.

picapoll [pikɛpól] : mena de raïm.

pigota [pɪgótɛ] : verola.

pilot [pilót] : ocell de presa més gran que l'esperver.

piula [piúlɛ] : ocellet d'aigua.

pivet [pivét] : mena de pi.

planà's [plɛnás] : ajaure's, acotxar-se.

plançó [plɛnsó] : branqueta que surt al peu de l'arbre i que serveix per a transplanter-lo.

planta valenciana, mena de raïm.

plantatge [plɛntájɛ], herba de fulles amples.

plateret [plɛtɛɾét], dim. de *plat*.

plegar [plɛgá] : collir de terra.

podal [pudál] : eina més gran que el falçó per a esporgar arbres.

polzim [pulzim] : capoll, maneguet que lliga el gra del raïm amb el tronc. Ex. : menja *polzims* de pansa que tindràs memòria.

pollaguera [pulɛgɛɾɛ] : el ferro vertical que serveix per a encaixar la porta amb el bastiment.

pota-de-bou [pótɛdɛbóu], herba de fulla llargueta.

poteta de perdiu, bolet vermellós.

prim [prim] : primer; ho diuen en els jocs de nois. Ex. : juga! tu ets lo *prim*.

pubill [puvél] i *pubilla* [puvélɛ].

punxots [punçóts] : escardots.

pugó [pugó] : l'excrement que deixen les formigues en les plantes.

ragatxet [ɾɛgɛtɛt] : noi que va d'ajudant d'una persona gran.

ragatxu [ɾɛgáxu] : noi que va d'ajudant d'una persona; animal auxiliar dels altres del carro.

ram [řam] : xàfec, chubasco.

rama [řámę] : branca.

rampí [řęmpí] : eina dentada per a arreplegar la palla de l'era.

rapa [řápę] : tronc del raïm després de premsat.

rascle [řásklę] : eina per a gratar la terra.

rasclet [řęsklęt] : eina amb pues per a nivellar la terra.

rastre [řástre] : restellera, forcat. Ex. : *rastre* de cebes, de pebrots, etc.

rata; — *rata* sellarda [řátęş-lárdę] : rata silvestre; —

rata patxec [řátęşęęk] : rat penat; — *rata* pinyada [řátęşinádę] : rat penat.

reculants [řękuláns] : corretges que van unides amb una anella als braços del carro i serveixen a l'animal per fer força per a recular.

redolta [řędólte] : branca del cep.

reiet [řęyęt] : ocell que té com una coroneta.

restell [řęstėl] : dintell de la porta fet de pedres petites.

resteller [řęstęlę]. V. *restell*.

retranga [řętráńę] : tota la part posterior del guarniment de les bèsties de càrrega.

revalla [řęválnę] : classe de peix inferior.

ricada [řikádę] : banyada de bou.

ricar [řiká] : pegar banyada el bou. Ex. : Bou, bou *rica*-li, bou, que la banya li cou, que la cua li penja.

rocó [řukó] (*fer* —) : berenar.

rodanxa [řudánęę] : rodona cavada al voltant de la feixina del blat, cànem, patates, quan són plantats.

rodanxar [řudánęá] : operació de fer rodanxes.

romanill [řumęníł] : romaní.

romesco [řumęşku] : salsa de pebrot vermell amb una mica de farina i uns quants alls i julivert.

rosaura [řuzáure] : ocell com la futa amb la vora dels ulls vermillosa.

ruca [řúke] : herba semblant a la xicòria, però més fina.

rullat [řulát] : es diu de la soca serrada a trossos, de la llenya a punt d'asclar.

saballons [şębėlóns] : larves de mosca.

safarnària [şęşernárię] : zahanoria; — borda, mena dolenta.

saltiró [şęltiró] : llagosta.

séc de la cama [şék] : l'os del davant de la cama.

selló [şęłó] : petita sella que forma part dels guarniments de les bèsties de càrrega.

sempeques [şęmpękęş] : palets de riu. Jugar a *sempeques*:

joc que consisteix en pendre cinc pedretes de les quals se'n tira una en l'aire que s'ha de tomar després d'haver deixat en terra les altres quatre; el jugador torna a tirar en l'aire la pedra i mentre és en l'aire n'ha de pendre dues d'aquelles quatre que havia deixat en terra; torna a tirar en l'aire la pedra i llavors ha de plegar les dues que resten Cp. *peques, giques.*

sibeca [sibəkə] : ocell nocturn de la grandària d'un colom.

siroll [sirəl] : soroll.

siti [siti] : lloc, indret.

sofre [sɔfrə] (*lo* —) : la corretja que passa per damunt del selló i va subjecta als braços del carro.

sol (*anar a* —) [sɔl] : anar a jornal.

sola [sɔlə] del cup : el paviment del cup.

soli's lo foc [sulizlufək] : quedar-se el foc en un estat que sense afegir-hi llenya s'apagaria.

somoiat [sumuyát] : ho diuen de la fulla del cànem quan és mig seca, mig tendra.

sopa bòfia [sɔpəbɔfiə] : llesca de pa torrat que es suca amb l'oli en el moment de fer-se aquest, per a tastar-lo.

tàbac [tábək] : mosca d'ase, de picadura mortal.

talonera [təlunərə] : el darrera de l'espardenya.

tantost [təntɔs] : quasi, per poc. Ex. : *tantost* que no caic.

tascó [təskó] : peça de fusta per a estrènyer la rella amb el dental de l'arada.

tertaranyes [tərtərɔnjəs] : cucs llargs que els pagesos quan ve l'aigua bruta tiren amb una canya per a pescar anguiles.

tiar [tiá] per atiar.

tindre [tindre] : tenir.

tirants [tiráns] : les corretges que lliguen la bèstia de càrrega al carro.

titaranya [titəránjə] : teranyina.

tom [tɔm] : passeig, volta; — cada tira de veta que entra en l'espardenya.

tomaca [tumákə] : fem, tomàtec.

tramuja [trəmúijə] : la peça de fusta on va enganxada la campana.

tremesclar [trəmɛsklə] : entremesclar.

tres peus [trɛspɛys]. V. *ferros*.

trespitjar [trɛspiʃjád] : trepitjar.

trill [tri] : fusta plana que a sota porta uns tallants llarguts per a trinxar el blat.

trispol per *trespol*.

tupí de presa [tupídepréze] :
tupí mitjà per a una racció.

tutuliva [tutulíve] : ocell com
un pardal.

ull-de-bou [úldebu] : ocell
molt petit.

ulldellebre [úldelebre] : mena de
raïm.

vaca (fer —) [févake] : en els
jocs de nois, anar dos a
parts iguals en pèrdues i
guanyes.

valtrus [váltrus] : vosaltres.

vano [vánu] per guano.

vela (anar a la —) [véle] :
anar embriac, ir borracho.

vel·lori [vellóri] : presomit.

venaller [venéle] per avellaner.

vencil [vensil] : brinca de blat
per a lligar les garbes.

ventura [ventúre] : bona sort.

Ex. : quina *ventura* ha
tingut!

verdolaga [verduláge] : herba
dolenta grossa que s'estén
molt.

verga [vérgé] : branca prima
i flexible.

víbria [víbrie] : serp d'aigua.

vidriola : guardiola.

vinça [vínse] : fibra de la soca
d'un arbre.

vindre [vindre] : venir.

vincetes [vinsétes] : tires, rat-

lletes de sota els bolets, de
la fusta, etc.

virulent [virulén] : viu, treba-
llador, nerviós.

vis [vis] : caragol, rosca, clau
de rosca.

voltes [vóltes] : porxos.

xall [éal] : xai, anyell.

xana [éané] : nom per a cridar
les cabres.

xapo [éapu] : aixada ampla
i doble per a treballar als
forns rajolers; home o ani-
mal mandrós.

xenguer [çéngé]. V. *eixan-
guer*.

xerel·lo [épréllu] : mena de
raïm.

xerret [çéřét] : ocell petit molt
cantador.

xibal [éibál] : noi petit.

xibarrí [éibári] : noi amb
pretensions, presomit.

xibida [éibidé] : nom per a
cridar les cabres.

xicoira [éikóire] per xicòria.

xon [éon] : mot d'afecte i sim-
patia en el tractament entre
amics. Ex. : hola, *xon*!

xorcar [éurká] : tacar. Ex. :
anava *xorcat* de vi.

xup [éup] : mussol.

xurrac [éurák] : eina per a es-
porgar les oliveres.